

European Virtual Seminar

Ron Cörvers

Een bijdrage uit het Digitale Universiteit-project
"Virtuele Projectruimte / Virtueel Bedrijf"

maart 2003

Colofon

European Virtual Seminar

Evaluatiestudie EVS-2002

Stichting Digitale Universiteit
Nijenoord 1, 3552 AS Utrecht
Postbus 182, 3500 AD Utrecht
Telefoon: 030 - 238 8671
Fax: 030 - 238 8673
e-mail: buro@diguni.nl

Auteur

Ron Cörvers

Copyright

Stichting Digitale Universiteit

Deze uitgave is binnen het consortium van de Digitale Universiteit vrijelijk te gebruiken, mits voorzien van adequate bronvermelding. Niets uit deze uitgave mag buiten het consortium openbaar worden gemaakt, verspreid en/of verveelvoudigd door middel van internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bureau van de Digitale Universiteit.

Datum

maart 2003

Kenmerk

Projectleiding - Marc Van Laeken, Otec, OUNL

Het VP/VB-project is een samenwerking van

Hogeschool van Utrecht (HvU) – Cetus (penvoerder)
Open Universiteit Nederland (OUNL) – Otec (projectleiding)
Fontys Hogescholen
Hogeschool Rotterdam
Universiteit Twente
Saxion Hogescholen
Universiteit Amsterdam
Vrije Universiteit
Universiteit Maastricht
Ichtus Hogeschool

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Ontstaansgeschiedenis EVS	5
2. Opzet en didactisch model	6
3. DU-werkpakketten	8
4. DU-producten	9
5. EVS-run 2002	11
6. Verbeterpunten en toekomstperspectief EVS	16

Managementsamenvatting

Het European Virtual Seminar (EVS) is een virtueel seminar, vormgegeven vanuit gedachten over virtueel samenwerkend leren volgens de constructivistische leertheorie. Kern van het EVS is internationaal en multidisciplinair samenwerkend leren in groepen met behulp van moderne informatie- en communicatietechnologie (ict). Het EVS handelt over de uitbreiding van de Europese Unie met landen in Midden- en Oost-Europa en beoogt de consequenties hiervan te beschouwen voor het streven naar duurzame ontwikkeling, zowel in de huidige als nieuwe lidstaten. Studenten van verschillende onderwijsinstellingen werken hierbij in kleine, heterogene groepen aan werkelijkheidsgetrouwe casestudies en leveren als eindproduct een 'ongevraagd beleidsadvies' op (rapport) voor de Europese Unie.

In deze evaluatiestudie wordt inzicht verschaft in de achtergrond en didactische opzet van het EVS, de opgeleverde DU-producten en het verloop van de EVS-run tussen oktober 2002 en januari 2003. In het bijzonder wordt aandacht besteed aan de resultaten van de DU EVS-werkpakketten 'Ontwikkelen' en 'Implementatie'. Ook worden voorstellen gedaan voor verbetering van het EVS.

Aan de EVS 2002-run werd deelgenomen door studenten van de Open Universiteit Nederland (OUNL), Universiteit van Amsterdam (UvA), Vrije Universiteit (VU) en verschillende buitenlandse onderwijsinstellingen. De volgende run van het EVS is gepland in najaar 2003.

1. Ontstaansgeschiedenis EVS

De idee voor een virtueel seminar over de uitbreiding van de Europese Unie en duurzame ontwikkeling werd voor het eerst gepresenteerd tijdens de COPERNICUS-conferentie over 'Sustainable Universities and Environment in an Integrating Europe', die in 2000 plaatsvond te Krakow (Polen). Initiatiefnemers waren de Open Universiteit Nederland (OUNL) en het COPERNICUS-instituut te Dortmund (Duitsland).

Al snel ontstond er belangstelling voor dit idee bij andere onderwijsinstellingen, zoals de Universiteit van Amsterdam (UvA), Vrije Universiteit (VU), Universiteit Antwerpen en de Poolse onderwijsinstellingen Karkonoshe College en Wroclaw University. Later kwam daar nog de Spaanse University of Extremadura bij. Voorjaar 2001 werd voor belangstellenden van deze onderwijsinstellingen een bijeenkomst georganiseerd bij de OUNL. Afsproken werd dat de ontwikkeling van het EVS door de betrokken onderwijsinstellingen ter hand werd genomen. Basisafpraak was dat alle betrokkenen menskracht en expertise ter beschikking stellen om gezamenlijk een nieuwe vorm van onderwijs te ontwikkelen. Een projectbudget ontbrak. Organisatorische en technische aspecten kwamen voor rekening van de OUNL. De andere partners leverden vooral stafleden (tutors) en casestudies op het terrein van duurzame ontwikkeling en uitbreiding van de Europese Unie.

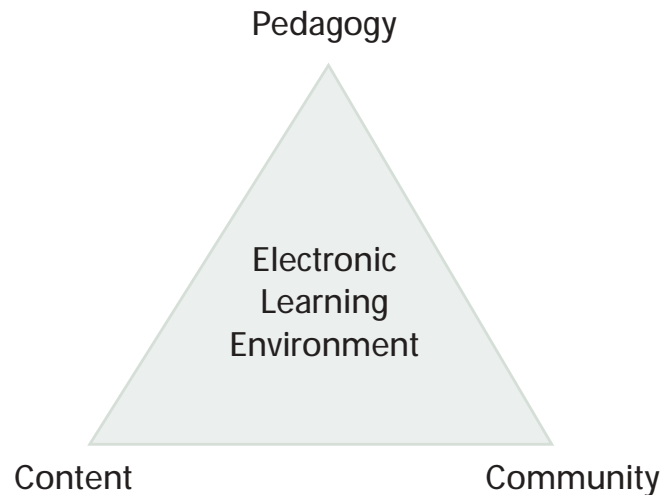
Om de ontwikkeling en implementatie van het EVS nadrukkelijk onderling te verbinden werd najaar 2001 een pilot aangeboden aan studenten van de deelnemende onderwijsinstellingen. Dit in de vorm van een keuzecursus waarvoor studenten studiepunten konden behalen (EVS heeft een omvang van circa 120 uur studiebelasting). Aan de pilot namen circa 65 studenten deel, afkomstig van 9 verschillende onderwijsinstellingen. De studenten werden ingedeeld in 6 internationaal en multidisciplinair samengestelde groepen. Daarbij werd rekening gehouden met hun voorkeur voor een bepaalde casus. Er werden 3 casestudies aangeboden: agriculture, waste en water. Per casus waren 2 groepen werkzaam. Dit maakte enige vergelijking tussen de studentengroepen (groepsproces) en eindproducten (kwaliteit eindrapporten) mogelijk. De pilot bracht sterke en zwakke punten aan het licht die inhoudelijk, didactisch, organisatorisch en technisch van aard zijn. Duidelijk was dat de didactische opzet nog méér samenwerkend leren moest ontlokken, want sommige studentengroepen kwamen te laat tot een gezamenlijke aanpak. Ook zouden de casestudies nadrukkelijker geschreven moeten worden vanuit het perspectief van een groepsproces en op te leveren groepsproduct (en niet van een individuele leerervaring). Tevens werd duidelijk dat de cursus opgedeeld moest worden in fasen die aan een tijdschema gekoppeld zijn dat voor alle studenten en docenten bindend is. Enigszins opmerkelijk waren de relatief grote verschillen tussen studenten in Nederland en België enerzijds en studenten in Polen en Spanje anderzijds wat betreft de beschikking over computers en toegang tot internet. Niet onbelangrijk voor samenwerking in internationaal verband. De pilot maakte duidelijk dat het EVS op onderdelen verbeterd moest worden, maar dat de ingeslagen weg de moeite waard was om voort te zetten.

Een unieke kans om verbeterpunten versneld en versterkt door te voeren was het EVS als project aan te bieden bij de Digitale Universiteit (DU) voor 2002. Het EVS werd daarbij organisatorisch en inhoudelijk opgenomen in het overkoepelende DU-project VP/VB. Aan het DU-project EVS namen de OUNL, UvA en VU deel, naast enkele buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs omdat die voor de EVS-run van onmisbaar belang zijn. In het DU-projectplan EVS werden de werkpakketten 'Ontwikkelen' en 'Implementatie' nadrukkelijk op elkaar betrokken. De projectcoördinatie werd daarbij in één hand gelegd. De activiteiten in het kader van de werkpakketten en de voorbereidingen voor de EVS-run oktober 2002 t/m januari 2003 konden hierdoor optimaal worden afgestemd en in belangrijke mate samen opgaan.

2. Opzet en didactisch model

Leidmotief van het EVS is samenwerkend leren volgens de constructivistische leertheorie, en dat op afstand. Het didactisch model van het EVS is opgezet rondom drie pijlers (zie figuur):

- inhoud
- didactiek
- groepsproces

Uit onderwijskundige literatuur komt naar voren dat waardevolle leerervaringen gebaseerd zijn op een combinatie van didactiek, inhoud en groepsproces (Gilroy, 2001). De inrichting van de student werk- en leerprocessen is mede afhankelijk van de mogelijkheden van de elektronische leeromgeving (in dit geval 'Blackboard'), die het verbindend element vormt.

De opzet van het EVS benadrukt het gebruik van groepen in samenwerkende leerprocessen. Deze benadering is gebaseerd op de idee dat dit een effectieve manier is van vormgeven van moderne leerparadigma's. Meer in het bijzonder zijn dit 'Deeper Level Learning' (Biggs, 1987), 'Shared Understanding' (Mulder, Swaak en Kessels, 2002) en 'Critical Thinking' (Bullen, 1998).

De elementen didactiek, inhoud, groepsproces, elektronische leeromgeving worden hier kort toegelicht. Voor meer informatie over deze aspecten wordt verwezen naar de documenten 'Instrumenten virtueel samenwerkend leren EVS' en 'Generalisatiestudie EVS', die bij de DU beschikbaar zijn.

Didactiek

Kern van het EVS is samenwerkend leren in groepen die internationaal en multidisciplinair van samenstelling zijn. De groepsgrootte is circa 5 studenten. Elke studentengroep werkt aan één casus en levert als product een rapport (ongevraagd beleidsadvies EU). Studenten spreken van tevoren hun voorkeur uit voor een casus en bij de samenstelling van de studentengroepen wordt daarmee rekening gehouden. Elke studentengroep beschikt over een tutor (begeleider), die de rol van coach heeft. De begeleider let op de voortgang en de samenwerking binnen de groep. Daarnaast zijn er inhoudelijke experts beschikbaar die studenten kunnen raadplegen als ze vragen hebben over de casus. De beoordeling is gericht op het groepsrapport en het verloop van het groepsproces. Hiervoor zijn beoordelingscriteria opgesteld die door de tutors en experts worden gebruikt.

Inhoud

Inhoudelijk handelt het EVS over de uitbreiding van de Europese Unie en het streven naar duurzame ontwikkeling. Binnen dit thema wordt een aantal casestudies aangeboden waaruit studenten een keuze maken. In 2002 werden als casus aangeboden:

- Enlargement of the European Union and the Agricultural Policy
- Integrated Water Management – Implementation of the European Water Framework Directive in an international perspective
- Climate Change and Energy Technology in Industrial Production
- European spatial planning and policy

Voorafgaand aan de casus doorlopen de studenten in het EVS ook nog mini-cursussen waarin enkele basisvaardigheden worden aangeleerd van groepswork en werken in de elektronische leeromgeving Blackboard. Het gaat om de volgende elektronische mini-cursussen:

- Working in Blackboard
- Communication Skills and Small Group Skills

Groepsproces

De casestudies vormen de inhoud van het EVS. De onderwerpen zijn zodanig gekozen dat er als vanzelf sprake is van controverse in de meningen over de inhoud en mogelijke uitwerking van het vraagstuk dat in de casus centraal staat. Deze benadering bepaalt mede de leereffecten in de zin van discussie en meningsvorming en wat het resultaat van verwerking van de case moet zijn (een gemeenschappelijk gedragen eindrapport). De complexiteit van de opdracht maakt het tevens onmogelijk om binnen de gestelde termijn op persoonlijke titel een opdracht af te ronden. Hierdoor worden studenten verplicht samen te werken.

De studentengroepen in het EVS zijn sterk heterogeen van samenstelling: verschillende nationaliteiten en disciplines en afkomstig van verschillende onderwijsinstellingen. Om de studentengroepen aan te sporen tot samenwerkend leren zijn in het EVS positieve wederzijdse afhankelijkheden ingebouwd (Johnson en Johnson, 1989, 1994). Op twee manieren:

- Functionele rollen
- Peer assessment

Om de effectiviteit van rollen en 'peer assessment te onderzoeken werd voorafgaand aan de start van de EVS-run 2002 een onderzoeksdesign opgesteld.

Elektronische leeromgeving

Het EVS maakt gebruik van de elektronische leeromgeving Blackboard. Er is geen onderzoek geweest naar de bijzondere geschiktheid van dit platform om het EVS in vorm te geven. De voornaamste reden om het platform te kiezen was de beschikbaarheid en de bekendheid ermee bij enkele EVS-partners. De belangrijkste faciliteiten in Blackboard voor het EVS zijn:

- faciliteiten om allerlei informatie aan te bieden, zoals cursusinformatie, stafinformatie, casestudies, enz.
- faciliteit om open en besloten (groeps)ruimten te creëren
- communicatietools: discussiebord, chat, e-mail en file-exchange.

Andere voorzieningen, zoals opties om toetsen af te nemen, worden niet gebruikt.

3. DU-werkpakketten

Voor het DU-project EVS zijn de werkpakketten 'Ontwikkelen' en 'Implementatie' opgesteld. De activiteiten en producten die in het kader van de werkpakketten ontplooid en opgeleverd moesten worden zijn gebaseerd op de opzet van het EVS:

Didactiek - samenwerkend leren waarbij in het bijzonder de aandacht uitgaat naar:

- Studentengroepen die multidisciplinair en internationaal samengesteld zijn.
- Rollen die studenten in groepsverband moeten vervullen. Daarbij gaat het om functionele rollen, zoals dataverzameling, kennismanagement, enz. (processturing)
- Assessment van taken die studenten in groepsverband uitvoeren. Gedacht wordt aan peer assessment en formatieve en summatieve evaluaties (inhoudelijke sturing).

Inhoud - uitbreiding Europese Unie en duurzame ontwikkeling noodzaken tot:

- Internationale studentengroepen om opvattingen over uitbreiding van EU met landen in Midden- en Oost-Europa uit verschillende landen te kunnen betrekken.
- Multidisciplinaire studentengroepen om het concept van duurzame ontwikkeling te kunnen analyseren aan de hand van praktijkvoorbeelden (casestudies).
- Studentengroepen confronteren met casestudies, voorafgegaan door introductie over uitbreiding EU en concept van duurzame ontwikkeling.
- Studentengroepen leveren als eindproduct rapporten (ongevraagd beleidsadvies EU).

Groepsproces - vaardigheden die vereist zijn om effectief te kunnen samenwerken in een elektronische leeromgeving en software tools om dit te ondersteunen:

- Sociale vaardigheden, samenwerkingsvaardigheden en computervaardigheden (werken met Blackboard) worden geoefend in elektronische mini-cursussen die voorafgaan aan de eigenlijke start van het EVS worden doorlopen.
- Awareness tool ter ondersteuning van virtuele samenwerking, die verbonden kan worden met de elektronische leeromgeving.

Op grond van bovengenoemde uitgangspunten zijn de werkpakketten van het EVS als volgt gedefinieerd in termen van activiteiten en producten:

Werkpakket Ontwikkelen EVS

- a) projectcoördinatie Ontwikkelen (activiteit)
- b) templates rollen en peer assessment (product)
- c) elektronische mini-cursussen (product)
- d) prototype awareness tool (product)
- e) generaliseerbaarheid didactisch model (product)

Werkpakket Implementatie EVS

- f) projectcoördinatie Implementatie (activiteit)
- g) deskundigheidsbevordering auteurs en tutors (activiteit)
- h) auteursrichtlijnen casestudies (product)
- i) begeleiding en beoordeling studentengroepen (activiteit)
- j) elektronische leeromgeving en webportal (activiteit/product)

4. DU-producten

De opgeleverde DU-producten EVS worden hier kort toegelicht. Voor meer informatie over de producten wordt verwezen naar de volgende documenten die bij de DU beschikbaar zijn:

- Instrumenten virtueel samenwerkend leren EVS
- Group Awareness Widget EVS
- Generalisatiestudie EVS

De DU-producten EVS zijn in drie clusters ondergebracht (zie box).

Clusters DU-producten EVS

Instrumenten virtueel samenwerkend leren

- Elektronische mini-cursussen
- Auteursrichtlijnen casestudies
- Functionele rollen
- Peer assessment

Group Awareness Widget

- Prototype GAW

Evaluatie- en generalisatiestudie EVS

- Evaluatiestudie
- Generalisatiestudie

Elektronische mini-cursussen

De elektronische mini-cursussen 'Working in Blackboard' en 'Communication Skills and Small Group Skills' zijn ontwikkeld en toegepast in de EVS-run 2002.

De indruk is dat de mini-cursus 'Working in Blackboard' een snelle en functionele manier is om studenten vertrouwd te maken met (samen)werken in Blackboard.

In hoeverre de mini-cursus 'Communication Skills and Small Group Skills' een wezenlijke bijdrage levert aan het snel verwerven van vaardigheden die van belang zijn voor virtueel samenwerken in een kleine groep valt op grond van de EVS-run 2002 niet te zeggen. De indruk is dat niet alle studenten gebruik hebben gemaakt van deze cursus en dat de bedoeling van de cursus niet voor iedereen voldoende duidelijk was. Het voornemen is deze mini-cursus te bekijken en wellicht op te splitsen in een onderdeel dat meer gericht is op individuele vaardigheden en een onderdeel dat meer gericht is op sociale vaardigheden.

Auteursrichtlijnen casestudies

Richtlijnen voor het schrijven van een casus die geschikt is op virtueel samenwerkend leren zijn opgesteld en door de EVS-auteurs gebruikt. Aanvankelijk was het aantal richtlijnen te omvangrijk en gedetailleerd. Hierdoor was het voor de auteurs niet altijd duidelijk wat de bedoeling was. Nadat de EVS-casestudies waren opgeleverd en onderling afgestemd zijn de auteursrichtlijnen aangescherpt. Dit heeft geleid tot een nieuwe 'guideline' voor auteurs die bruikbaar wordt geacht voor de volgende EVS-run.

Functionele rollen en peer assessment

Om samenwerkend leren te bevorderen werden in de EVS-run 2002 positieve wederzijdse afhankelijkheden ingebouwd. Op twee manieren:

- rollen gericht op samenwerking (groepsproces)
- peer assessment gericht op onderzoeksvoorstel en rapport (groepsproduct)

Om de effectiviteit van beide benaderingen te bepalen werd een onderzoeksdesign opgesteld. Voor zowel de rollen als de peer assessment werden instructies voor studenten opgesteld en in het EVS geïntegreerd. Toepassing van het onderzoek bleek echter niet (meer) mogelijk nadat een relatief groot aantal studenten van een buitenlandse partner in een vroeg stadium van het EVS afhaakten. Concreet betekende dit dat de rollen niet langer konden worden gehandhaafd en dat voor de peer assessment het onderzoek minder optimaal werd uitgevoerd dan verwacht. Ondanks het feit dat we (nog) niet beschikken over empirisch onderbouwde conclusies lijkt bij docenten en onderwijskundigen de opvatting te overheersen dat rollen en peer assessment toegevoegde waarde hebben voor deze vorm van onderwijs.

Group Awareness Widget

De Group Awareness Widget (GAW) is een tool om 'group awareness' te verkrijgen over de leden van het team waarin men virtueel werkt. Een groot nadeel van veel elektronische leeromgevingen is dat men er geen idee van heeft of medegroepsleden al of niet online zijn, en of ze online zijn geweest. In het kader EVS ontstond daarom het idee om de elektronische leeromgeving (in dit geval Blackboard) uit te breiden met een tool (GAW) waarin men van elkaar steeds op de hoogte blijft van de activiteiten die men aan het doen is. De relatief beperkte middelen voor ontwikkeling van de GAW hebben ertoe geleid dat op dit moment alleen een prototype beschikbaar is. De status als prototype heeft als gevolg dat de GAW (nog) niet gekoppeld kon worden aan Blackboard waarmee het EVS werkt. Bij verdere ontwikkeling van de GAW wordt dit evenwel mogelijk geacht.

Generalisatiestudie EVS

In de generalisatiestudie EVS wordt onderzocht of en hoe het didactisch model zoals gebruikt in het EVS te generaliseren is en of aan de hand van dit model andere cursussen die gericht zijn op virtueel samenwerkend leren te ontwikkelen of beoordelen zijn. Uit de studie blijkt dat een generieke beschrijving van het didactisch model van het EVS mogelijk is. Ook blijkt het mogelijk deze naast het ontwerp van andere cursussen te houden en aan de hand van een interview met de opgestelde vragenlijst en een analyse van bronmateriaal een uitspraak te doen over de kwaliteit van andere onderwijsontwerpen.

Overige activiteiten DU-project EVS

Naast op te leveren producten werden in de werkpakketten EVS enkele activiteiten genoemd:

- *Projectcoördinatie Ontwikkelen en Implementatie*: de belangrijkste ervaringen staan in deze studie, waarbij in het bijzonder wordt ingegaan op de EVS-run 2002 (hoofdstuk 5).
- *Deskundigheidsbevordering auteurs en tutors*: een aantal docenten van de deelnemende onderwijsinstellingen is aanwezig geweest tijdens een bijeenkomst waarin werd ingegaan op de ontwikkeling van de casestudies en een identieke benadering van de studenten. Op grond hiervan zijn auteursrichtlijnen opgesteld en is een eerste aanzet gemaakt voor een begeleiding-profiel van de studentengroepen.
- *Begeleiding en beoordeling studentengroepen*: richtlijnen en criteria voor het beoordelen van het groepsproces en groepsrapport zijn door de deelnemende onderwijsinstellingen gezamenlijk opgesteld. Voor begeleiders is een aanzet opgesteld van een begeleidingsprofiel.
- *Elektronische leeromgeving en webportal*: als elektronische leeromgeving is gekozen voor Blackboard en de webportal van het EVS is toegankelijk via <http://blackboard2.ou.nl/evs>.

5. EVS-run 2002

Partners en planning

Aan de EVS-run 2002 namen deel studenten en docenten van de Open Universiteit Nederland (OUNL), Universiteit van Amsterdam (UvA), Vrije Universiteit (VU) en de buitenlandse onderwijsinstellingen Copernicus-Campus (Germany), University of Antwerp (Belgium), University of Extremadura (Spain), University of Lüneburg (Germany), Karkonoshe College (Poland), Wroclaw University of Agriculture (Poland), Wroclaw University of Economics (Poland), and Wroclaw University of Technology (Poland).

In de periode januari t/m augustus 2002 werd gewerkt aan de (verdere) ontwikkeling van de casestudies, het opstellen van richtlijnen voor auteurs, begeleiders en het beoordelen van de studenten, het opzetten van een onderzoeksdesign voor het bepalen van de effectiviteit van de functionele rollen en peer assessment, en het werven van studenten. In september 2002 werd het EVS opgezet in Blackboard. De hoofdstructuur van de cursus werd daarbij aangebracht door het plaatsen van documenten, inrichten van open en besloten ruimten en ordenen van discussieplatforms. Problematisch was dat een aantal documenten pas zeer laat beschikbaar was (eind september), vlak voor de start van het EVS. Voor studenten was het EVS 'in de lucht' vanaf oktober 2002 tot eind januari 2003. In februari vond een bijeenkomst plaats voor alle betrokken onderwijsinstellingen waarin zowel werd teruggekeken als vooruitgeblikt. Ook werden daarbij verbeterpunten genoemd voor de volgende EVS-run, die voor het najaar 2003 staat gepland. Het EVS als DU-project werd eind maart 2003 formeel afgerond.

Start, verloop en beoordeling van de run

Voor deze eerste run van het EVS hadden zich 45 studenten aangemeld die afkomstig waren van 9 verschillende onderwijsinstellingen uit 5 verschillende landen (Nederland, België, Duitsland, Polen en Spanje). Er werden 4 verschillende casestudies aangeboden:

- Enlargement of the European Union and the Agricultural Policy. Case: Poland
- Climate Change and Energy Technology in Industrial Production. Case: energy saving in the pulp and paper industry
- European spatial planning and policy. Case: the regions with the Mediterranean forest Dehesa
- Integrated Water Management - Implementation of the European Water Framework Directive in an international perspective. Case: the Danube basin

De studenten konden hun 1e en 2e voorkeur voor een casus aangeven. Op grond hiervan en het streven maximaal heterogene te vormen op basis van nationaliteit, discipline achtergrond, geslacht en onderwijsinstelling werden 10 studentengroepen samengesteld.

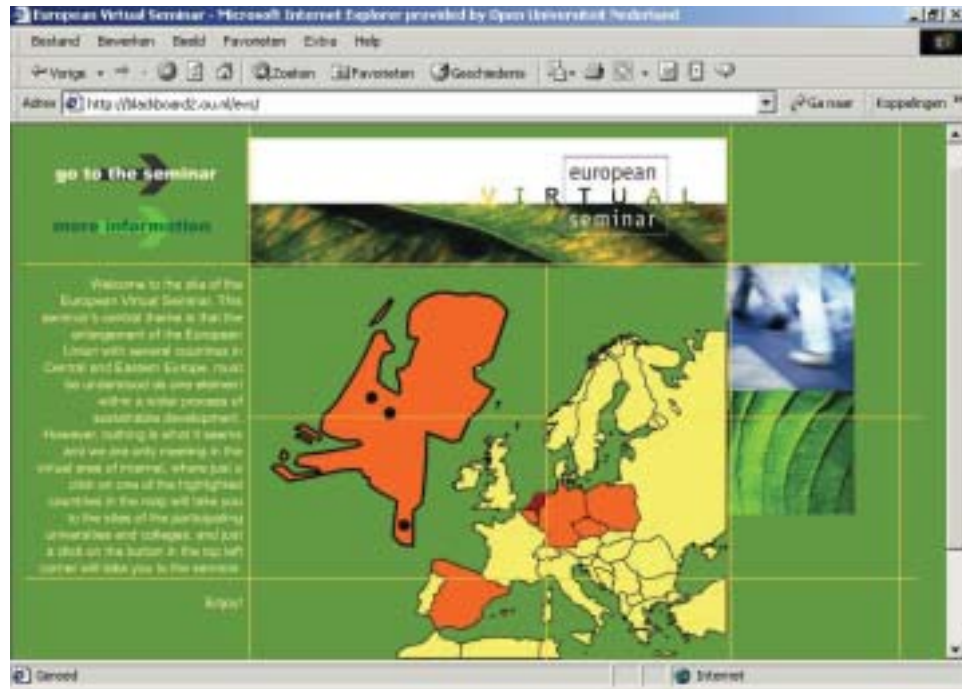
Kort na de start van het EVS bleek echter dat een groot aantal studenten van één buitenlandse partner niet langer kon deelnemen omdat de studiebelasting van het EVS niet te combineren viel met hun overige onderwijsverplichtingen. De oorzaak hiervan lag bij het niet juist informeren van studenten over de gemiddelde studiebelasting van het EVS (circa 8 uur per week) door docenten ter plekke. Om problemen met andere studenten te voorkomen werd besloten de studenten die niet langer konden participeren uit het EVS te nemen en compleet nieuwe groepen te vormen. Uit het resterende aantal studenten (27 in totaal) werden 6 groepen gevormd, variërend in grootte van 3 tot 6 studenten. De 6 groepen werden verdeeld over de 4 casestudies (casestudies 'energie' en 'water' werden elk door 2 groepen bestudeerd). Een bijkomend probleem tijdens de start van het EVS waren nog technische problemen met de server waardoor de elektronische leeromgeving van het EVS (Blackboard) af en toe niet toegankelijk was voor studenten en docenten. Dit probleem werd gelukkig snel opgelost.

Voorafgaand aan de casus moesten de studenten de elektronische mini-cursussen 'Working in Blackboard' en 'Communication Skills and Small Groups Skills' doorlopen. De indruk is dat de functie van de mini-cursussen (het oefenen met Blackboard-tools en bevorderen van de groepsvorming) niet voldoende duidelijk was voor de studenten en derhalve door een groot aantal studenten niet of slechts gedeeltelijk werden doorlopen. Dit kwam een snelle start van de studentengroepen niet ten goede. Na enkele weken gingen alle groepen aan de slag met de casus. Het eerste groepsproduct dat opgeleverd moest worden was een onderzoeksvoorstel, dat door de tutor en expert werd beoordeeld. In deze fase van het EVS zijn al grote verschillen te bespeuren in de groepsvorming, de mate van samenwerking tussen studenten in een groep, en de kwaliteit van het onderzoeksvoorstel. In de volgende fase van het EVS moest een eerste versie van het groepsrapport worden opgeleverd. Ook daarin zijn verschillen waarneembaar in de kwaliteit van het product en de wijze waarop dit tot stand is gekomen, variërend van een product dat door alle groepsleden gezamenlijk is opgesteld, via een product dat door enkele groepsleden is opgesteld, tot een product dat slechts door één persoon is opgesteld. De eerste versies worden door de tutors en experts beoordeeld en voorzien van commentaar. Ook wordt in deze fase peer assessment verricht tussen studentengroepen die werkzaam zijn op dezelfde casus. Ondanks de specifieke richtlijnen voor studenten verloopt de uitvoering van de peer assessment moeizaam. Het lijkt erop dat studenten de meerwaarde van peer assessment niet inzien en vooral focussen op afronding van de casus. In de laatste fase van het EVS werd de eindversie van het groepsrapport opgesteld, inclusief een 'policy summary' voor de EU. Een chatsessie met de EU waarin ingegaan zou worden op de resultaten van de studenten werd om organisatorische redenen afgelast.

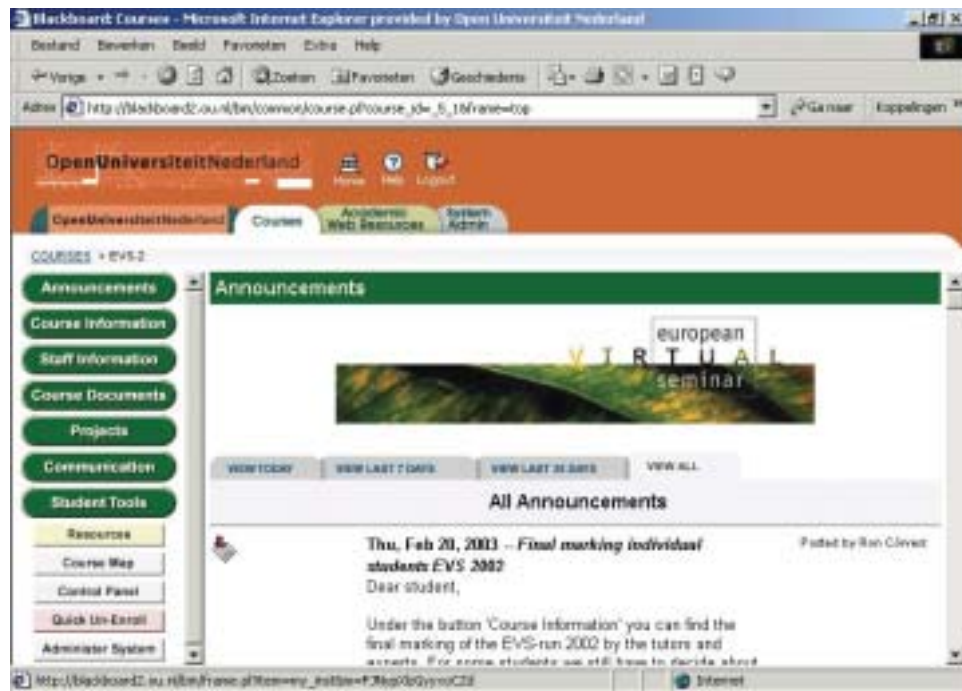
Na afloop van het EVS werd door de betrokken onderwijsinstellingen een bijeenkomst georganiseerd waarin de groepsprocessen en groepsproducten gezamenlijk werden beoordeeld en teruggekeken werd op de run. De beoordeling van de (meeste) studenten was voldoende, variërend in het cijfer 6 tot 9. Over het verloop van de run waren de meeste docenten (tutors, experts, coördinatoren) gematigd positief. Duidelijk was dat er veel is bereikt binnen de korte periode waarin het EVS werd ontwikkeld. Er liggen casestudies, richtlijnen voor auteurs en begeleiders, procedures, enzovoorts, maar een aantal verbeterpunten is nodig om het EVS als cursus op een snelle en stabiele wijze 'in de lucht' te krijgen. De verbeterpunten worden in hoofdstuk 6 beschreven.

Webafbeeldingen EVS

Ter afsluiting van deze terugblik op de EVS-run 2002 is een aantal webafbeeldingen opgenomen om een indruk te geven van de wijze waarop het EVS is opgezet in Blackboard.

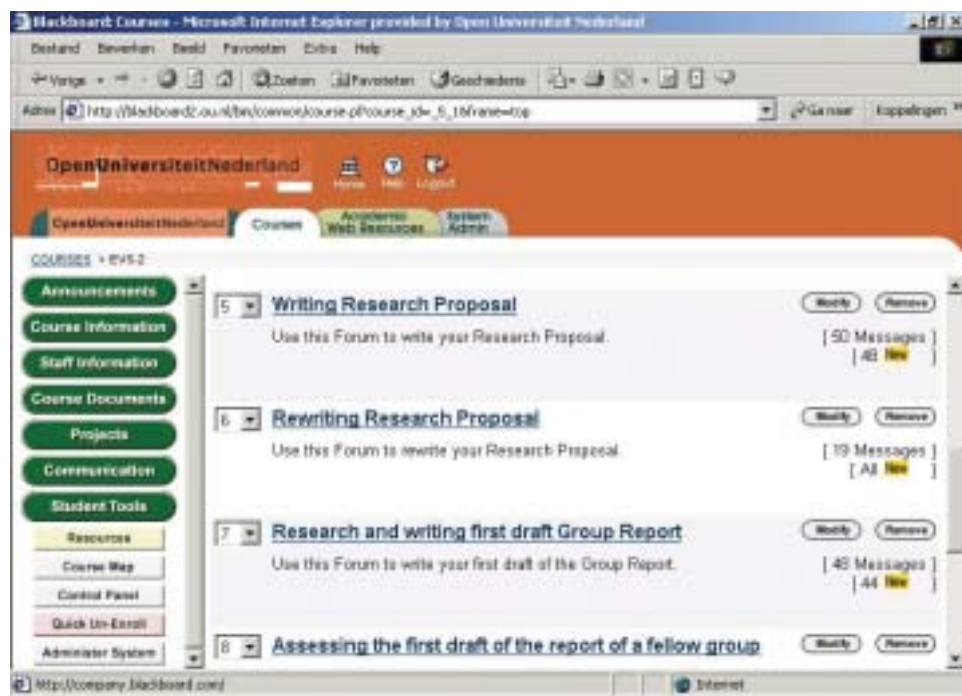
Webportal EVS <http://blackboard2.ou.nl/evs>

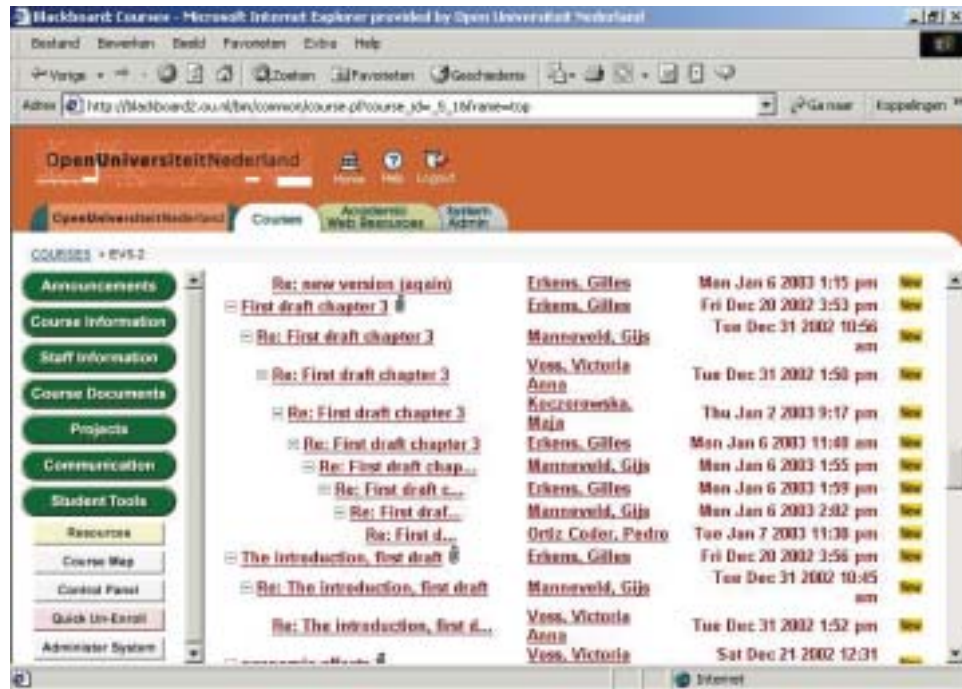
EVS hoofdpagina in Blackboard

Cursusmateriaal casus 'water' (onder 'Course Documents')

Voorgestructureerd groepsdiscussiebord (onder 'Communication')

Discussiebord van een studentengroep (onder 'Communication')

Onderdeel uit groepsrapport casus 'spatial' (onder 'Projects')

6. Verbeterpunten en toekomstperspectief EVS

Najaar 2003 wordt het EVS opnieuw aangeboden (oktober-januari). Om de kwaliteit van het EVS als cursus en gezamenlijk project te verhogen is een aantal afspraken gemaakt:

- a) alle materialen van de cursus worden tussem maart en juli kritisch bekeken en indien nodig aangepast (zoals de elektronische mini-cursus 'Communication Skills and Small Group Skills' waarvan het nut voor studenten op dit moment niet duidelijk is; in een aantal casestudies moet een betere relatie worden gelegd met het thema van het EVS 'sustainable development and enlargement of the EU'; er moeten meer gedetailleerde richtlijnen worden opgesteld hoe de eindrapporten eruit moeten zien).
- b) wellicht wordt er een casus ontwikkeld over 'gezondheid en milieu', zodat studenten kunnen kiezen uit 5 verschillende casestudies.
- c) alle cursusmateriaal (elektronische mini-cursussen, casestudies, richtlijnen auteurs en begeleiders, tijdschema voor studenten en tutors, beoordelingscriteria, enzovoorts) is in juli beschikbaar zodat er voldoende tijd is om het EVS op te zetten in Blackboard.
- d) nadat de cursus in Blackboard is ondergebracht wordt alles getest en bekeken door docenten (tutors, experts en instellingscoördinatoren) van de deelnemende instellingen.
- e) de volgende run wordt nog stringenter opgedeeld in fasen die gekoppeld zijn aan een tijdschema dat voor studenten, stafleden en het overall projectmanagement bindend is.
- f) getracht wordt het aantal studenten te verhogen, dit door werving van studenten op tijd in gang te zetten en het EVS binnen de onderwijsinstellingen te promoten.
- g) geïnteresseerde studenten worden vooraf goed geïnformeerd over de eisen die worden gesteld bij deelname (virtueel samenwerkend leren, gemiddelde studiebelasting per week, gebruik van tools, enz.) en committeren zich aan de procedures en het tijdpad.
- h) de intake van studenten is de verantwoordelijkheid van de instellingscoördinatoren.
- i) de samenstelling van de studentengroepen wordt begin oktober definitief vastgesteld.
- j) om afhaken van studenten tijdens de cursus te minimaliseren wordt naast de tutors (die de groepen op afstand begeleiden) door de instellingscoördinatoren een beperkt aantal (fysieke) bijeenkomsten georganiseerd met de eigen studenten.
- k) er wordt een protocol opgesteld dat de taken en activiteiten van begeleiders beschrijft en als waarborg dient voor gelijke behandeling van groepen door verschillende tutors.
- l) een chatsessie met EU-vertegenwoordigers over de groepsrapporten en aanbevelingen wordt zinvol geacht en op tijd geregeld met de EU.
- m) het gebruik van rollen en peer assessment wordt opnieuw overwogen en indien zinvol geacht ingepast in de cursus, met daarbij een onderzoeksdesign om de effectiviteit van deze maatregelen te bepalen.
- n) het aantal buitenlandse onderwijsinstellingen wordt uitgebreid door een beperkt aantal nieuwe partners te laten toetreden (bij voorkeur uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa).
- o) er worden regelmatig telefonische vergaderingen georganiseerd tussen de betrokken docenten om de voorbereiding van de run te bespreken, naast het gebruik van voor dit doel ingestelde discussieplatforms in Blackboard.
- p) er zal gekeken worden naar de EVS-studiebelasting in termen van ECTS-punten
- q) updaten van de EVS-webportal, mede vanuit het oogpunt van marketing.

Hoe ziet de toekomst van het EVS er nu uit? Een internationale onderwijssetting zoals het EVS die biedt is volgens de betrokken onderwijsinstellingen een 'must' voor onderwijs op het terrein van duurzame ontwikkeling. De verschillende disciplinaire- en sociaal-culturele achtergronden van studenten maken dit tot een bijzondere leerervaring voor iedereen. Om het didactisch concept van het EVS verder te ontwikkelen wordt praktijkervaring (EVS-runs) direct gekoppeld aan onderwijskundige inzichten, en op grond hiervan verbeterpunten doorgevoerd. Dit vanuit het besef dat virtuele leergemeenschappen een nieuw fenomeen zijn voor studenten en docenten. De relaties tussen de bij het EVS betrokken onderwijsinstellingen zijn inmiddels dermate hecht en stabiel dat de bereidheid om gezamenlijk te investeren in termen van menskracht en expertise een prima uitgangspositie biedt om de ingeslagen weg te vervolgen. De verwachting is dat het EVS in toenemende mate een (verplicht) onderdeel wordt van de curricula van verschillende deelnemende instellingen. Ook zullen geleidelijk aan meer onderwijsinstellingen betrokken raken bij het EVS. Verder is het denkbaar dat een virtueel kennisplein ontstaat rondom het thema duurzame ontwikkeling. Een kennisplein dat gevormd wordt uit het EVS en verschillende andere virtuele seminars, elk met zijn eigen overkoepelende onderwerp en al dan niet gedeeltelijk met dezelfde partners. Een laatste ontwikkeling die wordt voorzien is de transformatie van virtuele seminars als 'learning communities' naar 'communities of practice' waarin veel nadrukkelijker dan thans bij het EVS een relatie wordt gelegd tussen onderwijs en de (latere) beroepspraktijk.

Contactpersonen EVS:

- Ron Cörvers, Open Universiteit Nederland: ron.corvers@ou.nl
- Antoine Heideveld, Universiteit van Amsterdam: aheideveld@science.uva.nl
- Geertje Appel, Vrije Universiteit: g.appel@dienst.vu.nl

